

Vergaderjaar 2019–2020

32 317

JBZ-Raad

Nr. 595

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK

Vastgesteld 26 februari 2020

Op 17 februari 2020 bracht een delegatie van leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid een werkbezoek aan de Europese instellingen te Brussel. Het doel van het werkbezoek was een indruk te krijgen van de plannen en doelen van de Europese Commissie en andere instituten in de Europese samenwerking op het terrein van J&V. De delegatie bestond uit de leden Van Dam (CDA, delegatieleider), Groothuizen en Den Boer (beiden D66). De begeleiding werd verzorgd door mevrouw Burger, adjunct-griffier van de commissie, de heren Rook en Middelkoop, EU-adviseurs en mevrouw Timmer, vertegenwoordiger van de Tweede Kamer bij de Europese Instellingen.

De delegatie brengt als volgt verslag uit.

Sessie 1: gesprek met het hoofd J&V en het hoofd EP-relaties van de Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de Europese Unie

Als aftrap van het gesprek blikten het hoofd J&V en het hoofd EP-relaties van de Permanente Vertegenwoordiging terug op de belangrijkste politieke ontwikkelingen in de EU in 2019. Migratie, Brexit, klimaat en rechtsstatelijkheid beheersten het debat. De uitslag van de verkiezingen van het Europees Parlement betekent dat er een nieuw machtsevenwicht zal optreden, dat op dit moment nog niet is uitgekristalliseerd. Daarna keken de gesprekspartners vooruit naar het werkprogramma van de Europese Commissie. Zij gingen daarbij onder meer in op de planning en de verwachtingen ten aanzien van het aangekondigde nieuwe migratiepact. Ook besteden zij aandacht aan de voornemens van de verschillende eurocommissarissen met J&V-onderwerpen in hun portefeuilles en aan ontwikkelingen binnen de vaste commissies in het Europees Parlement die zich met de J&V-onderwerpen bezighouden. Tot slot gingen zij in op een aantal lopende dossiers, zoals de ontwerpverordening inzake elektronische bewijsvergaring en de stand van zaken rond de oprichting van het Europees Openbaar Ministerie (EOM).

Sessie 2: gesprek met ambtenaren van de Europese Commissie, Raad en Europese Raad

Vervolgens sprak de delegatie met een aantal ambtenaren die werkzaam zijn bij respectievelijk het directoraat-generaal Justitie, het directoraat-generaal Binnenlandse Zaken en Migratie, het secretariaat-generaal van de Raad en het kabinet van de voorzitter van de Europese Raad.

Het gesprek ging in op de timing en de contouren van het nieuwe asiel- en migratiebeleid van de Europese Commissie en de zoektocht naar politiek draagvlak onder de lidstaten. Daarbij staat centraal de eventueel verplichte toepassing van een grensprocedure en hervorming van de huidige Dublinsystematiek. Het pact zal naar verwachting inzetten op een integrale benadering, zowel de interne als externe dimensie en het functioneren van de Schengenzone.

Op strafrechtelijk terrein wordt politieke aandacht verwacht voor het Europees Aanhoudingsbevel. In de afgelopen jaren is daar in de rechtspraak een grote ontwikkeling in geweest. Zowel het Europees Parlement als de Europese Commissie zullen een implementatierapport uitbrengen. Verder heeft de Europese Commissie detentie en voorlopige hechtenis als belangrijke onderwerpen in gedachten. Ten aanzien van andere samenwerkingsinstrumenten wordt het gebruik onderzocht en geëvalueerd met het oog op eventuele voorstellen voor meer uniformere regelingen.

Bij politiesamenwerking zal de Commissie zich richten op grote thema's waar de Europese Unie meerwaarde kan leveren: terrorisme, zware criminaliteit en cyber. Daarop kan worden ingezet via meer informatie-uitwisseling, operationele samenwerking en de rol van Europol. Het mandaat van Europol zal in 2020 worden herzien.

Tenslotte is er veel gesproken over rechtsstatelijkheid en de effecten daarvan op justitiële samenwerking. Het Fins Voorzitterschap heeft de procedures tegen Hongarije en Polen herhaaldelijk in de Raad geagendeerd. Ook het Europees Hof van Justitie heeft verschillende belangrijke arresten gewezen. Er wordt door de Europese Commissie ook ingezet op training van magistraten en conditionaliteit betreffende rechtsstatelijkheid in het Europees Meerjarig Financieel Kader (MFK).

Sessie 3: gesprek met Didier Reynders, commissaris voor justitie

De delegatie sprak vervolgens met commissaris Reynders, die de diverse onderwerpen in zijn portefeuille toelichtte. Tijdens het gesprek werd uitgebreid gesproken over rechtsstatelijkheid. Onder een nieuw monitoringsmechanisme zal de Europese Commissie een verslag uitbrengen over de rechtsstatelijkheid in alle 27 lidstaten van de Europese Unie. Dit verslag zal onder meer ingaan op de onafhankelijkheid van de rechtspraak in lidstaten. Afhankelijk van de bevindingen zal er over sommige landen uitgebreider gerapporteerd worden dan over andere. Het eerste verslag van dit jaarlijkse onderzoek zal naar verwachting in september 2020 gereed zijn. Dit verslag heeft tot doel een gesprek over de rechtsstaat te entameren tussen de lidstaten, het Europees Parlement en de nationale parlementen. De delegatie heeft de Eurocommissaris uitgenodigd om bij de Tweede Kamer langs te komen als het onderzoek is gepubliceerd.

Voorts is de Eurocommissaris ingegaan op zijn verantwoordelijkheden op het gebied van digitalisering, waaronder voor de ontwerpverordening inzake elektronische bewijsvergaring, en artificiële intelligentie. Wat betreft de ontwerpverordening inzake elektronische bewijsvergaring wees de commissaris op de balans die bij de onderhandelingen binnen de Raad

en het Europees Parlement gezocht wordt tussen efficiëntie van grensoverschrijdende elektronische bewijsvergaring en het borgen van de fundamentele rechten van verdachten. Omdat 85% van de strafzaken een digitale component heeft, is dit een urgent dossier. Tegelijkertijd raken de onderhandelingen over dit dossier ook direct aan de discussie over rechtsstatelijkheid. Over artificiële intelligentie («AI») benadrukte de commissaris het belang van een menselijke beoordeling bij toepassingen die werken op basis van AI. Hij wees op het, inmiddels op 19 februari 2020 verschenen, Witboek Artificiële Intelligentie en de daaraan verbonden consultatie. Ook aan de orde kwamen zorgen die leven over de adequaatheid van het budget voor het in oprichting zijnde Europees Openbaar Ministerie en voor de JBZ EU-agentschappen Eurojust en Europol.

Sessie 4: gesprek met Nederlandse leden van de commissie voor burgerlijke vrijheden, veiligheid en justitie van het Europees Parlement

De delegatie sprak met Sophie in 't Veld (D66/RENEW), Malik Azmani (VVD, RENEW) en Jeroen Lenaers (CDA, EVP). Er wordt verschillend gedacht over de verdere aanpak van het migratiedossier en de rol van de Raad daarbij. Er werden accenten gelegd op onder meer de koppeling met Schengen, mogelijkheden voor legale migratie in afspraken met derde landen en grensbewaking. Ook zorgen omtrent de adequaatheid van het budget voor EU JBZ-agentschappen als Europol en Eurojust kwamen ter sprake.

Op het gebied van rechtsstatelijkheid werd door een EP-lid onderstreept dat de Europese Commissie een beperkte versie invoert van voorstellen die het Parlement in 2016 heeft gedaan, te weten een jaarlijkse rapportage over de staat van de rechtsstaat.

Sessie 5: gesprek met de rapporteur van het Europees Parlement voor de ontwerpverordening inzake elektronische bewijsvergaring

De delegatie sprak met de Duitse sociaaldemocraat Birgitte Sippel die binnen het Europees Parlement de rapporteur is voor de ontwerpverordening inzake elektronische bewijsvergaring. Het gesprek focuste op de betrokkenheid van justitiële autoriteiten van lidstaten betrokken bij een praktijkgeval van grensoverschrijdende elektronische bewijsvergaring en het borgen van de fundamentele rechten van de verdachte aan wie de elektronische gegevens toebehoren. Bij het opvragen van elektronisch bewijsmateriaal in grensoverschrijdende strafzaken zijn veelal drie lidstaten betrokken: de lidstaat wiens justitiële autoriteiten het elektronisch bewijsmateriaal vorderen, de lidstaat waar de eigenaar van de data zich bevindt en de lidstaat waar de data feitelijk is opgeslagen. In veel gevallen is dat Ierland, waar veel grote Amerikaanse sociale netwerk bedrijven hun Europese hoofdvestiging hebben. Met rapporteur Sippel werd gesproken over de rol die gegeven het borgen van de rechten van de verdachte de justitiële autoriteiten in de twee laatstgenoemde jurisdicties zouden kunnen krijgen. Mevrouw Sippel noemde de mogelijkheid van een hiërarchie van typen data, waarbij voor het

opvragen van gegevens die minder privacygevoelig zijn (bijvoorbeeld de vraag aan wie een bepaald IP-adres toebehoort) een lichtere procedure geldt dan bij het opvragen van inhoudelijke gegevens («content data»).

De delegatieleider,
Van Dam

De griffier van de delegatie,
Burger